

Joan Fuster s'escamnava que Montserrat Roig, al seu torn, s'haguera sorprès pel fet que ell havia dedicat, en la seua *Literatura catalana contemporània*, més pàgines a Manuel de Pedrolo que a Víctor Català. Pedrolo seria un novel·lista notablement «més» important que la senyora Albert: bastava tenir ulls a la cara i una mica de sentit comú per a adonar-se'n. Era una dona, i escrivia truculències, i això, potser, barrinava el de Sueca, dugué a uns respectes «desaforats» per part dels coetanis de donya Caterina Albert; la rutina posterior s'encarregaria de consagrar la prelatió. Serien, doncs, aspectes més aviat extraliteraris els que perfilarien els graons d'un cànon, reblats per una certa mandra a pensar distintament del que imposava la llosa i les inèrcies de la tradició. La

Reajustaments de jerarquies

literatura catalana, advertia Fuster, necessitava un reajustament de jerarquies. Ara mateix el necessita a crits. Sobretot quan pareix que les succions del mercat s'imposen als destrets de l'excel·lència. Però, ¿qui l'ha de confegir: els crítics, la universitat, els lectors, els mateixos escriptors? Les connexions entre tots quatre fallen estrepitosament, i això no deu ajudar a la tasca. Els primers, en particular, es mouen entre la intuïció, les animadversions, quan no

els odis, les amistats obscenes i el si l'encerte, l'endevine. Els crítics honestos, que n'hi ha, són clars. Tornant al senyor Pedrolo i a la senyora Albert: a hores d'ara fa la impressió que l'un cotitza a la baixa i l'altra a l'alça. ¿S'hi barallen criteris exclusivament «literaris»? També és veritat que a voltes les comparacions són escassament eficaces, «desaforades». En el mateix article (recollit a *Contra Unamuno y los demás*), diu Fuster que continua amb *L'idiote de la famille*, de Sartre. El patracol és llarg i no pot més que llegir-lo a sarpades. Però a mesura que s'endinsa en la lectura, adverteix que Sartre «és molt més important, i interessant, que Flaubert». I ara sí que hem begut oli.

Ferran Garcia-Oliver

Joan Fuster (amb perdó) escrivia en l'última entrada del seu *Diari* (corresponent a 1956): «Mal senyal per a una literatura, si la societat que hauria de mantenir-la se'n desentén. I pitjor encara per a la societat». Perquè, com molt bé raonava, la literatura, a costa de sacrificis i voluntarismes, potser arribe a sobreviure, però la societat que l'abandona, que renuncia a una literatura pròpia, individualitzada i individualitzadora, és ja una societat dimitida.

Cinquanta anys després, tot apunta que aquesta dimissió camina imparabile (ella sí) cap al seu triomf definitiu, ajudada no sols pel desinterès i l'al·lèrgia, tan arrelats en la nostra societat, per tot allò que demane un poc d'esforç intel·lectual, sinó també per la bel·ligerància per part dels mandataris de què s'ha dotat contra la cultura pròpia, començant per l'instrument bàsic en què se'n manifesta una part essencial, la llengua. Veure persones madures i «de carrera», algunes fins i tot amb fama de cultes i liberals, dir barbaritats contràries a la raó i a la civilitat, sense cap símptoma de vergonya, des dels càrrecs per als quals han estat triades per, entre altres coses, defensar allò que dia rere dia van matant, li confirma a u que l'objectiu era i és aqueixa mort provocada i que no falta molt per a assolir-lo.

Invisibles

En aquest paisatge no és estrany, per tant, que se silencien —per desinterès assumit i autojustificat per part dels mit-

jans de comunicació, per bel·ligerància per part del poder —actes literaris de gran qualitat i significació, com dos recitals de poesia que en els últims mesos s'han celebrat a València. L'un, a l'octubre, com a cloenda dels Jocs Florals a Cavanilles, ideats i promoguts des de la Universitat per l'entusiasme eficient de Martí Domínguez, que va convocar, com al magnífic llibre-catàleg que havia propiciat, una bona part dels millors poetes (en català i castellà) i artistes plàstics d'aquest país en una lectura memorable al Jardí Botànic de València. L'altre, al novembre, dins el Saló Valencià del Llibre, impulsat per un altre entusiasme eficient, el de Vicent Berenguer, com a secretari del Pen Club Català-Secció del País Valencià. Aquest, enguany de caràcter internacional, reuní, junt amb noms importants de la poesia catalana com ara Jaume Pérez Montaner, Jordi Pàmias, Joan-Elies Adell, Lola Andrés, o Josep Lluís Aguiló, autors d'altres llengües com la portuguesa Ana Marques Gastão, l'eslovè Boris Novak, el gallec Modesto Fraga, l'hindú Muhammad Khalid Aazer o el basc José Àngel Irigaray.

Marc Granell